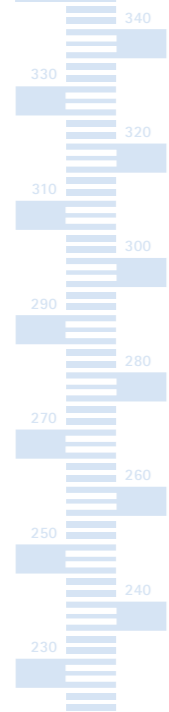

Wulka woda nastupa wšitkich!

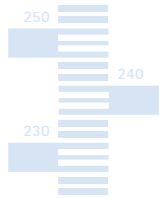
Management za riziko wulkeje wody w Swobodnym staće Sakskej

Wobsah

Předstowo	4
1. Wulka woda w Swobodnym staće Sakskej	6
2. Što rěka management za riziko wulkeje wody a što je pódlá?	12
3. Starajće so dočasa – za Waš swójski škit!	14
4. Što přinošuja wokrjesy, města a gmejny?	18
5. Što přinošuje Swobodny stat?	20
6. Kak a hdže so informuju?	26
7. Wujasnjenje zapřijećow	30

Předstłowo

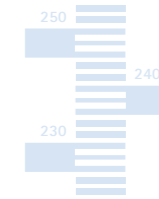
Česćene damy a česćeni knježa, lube čitarki a lubi čitarjo,

nimale 20 lět je z časa žałosťneje wulkeje wody w awgusće 2002 zašlo, kotraž sej w Swobodnym staće Sakskej 21 čłowječich woporow žadaše a škody we wysokosći 8,6 miliardow eurow zawinowaše. Swobodny stat móže z toho časa na wulkotny wukon znowanatwara wróćo zhladować.

Po léće 2002 scěhowace powodženja su pokazali, zo su přeco hišće dalše zhromadne napinanja za pomjeńšenje rizikow wulkeje wody trěbne.

Swobodny stat Sakska je wot lěta 2002 sem 2,6 miliardow eurow do škitu před wulkej wodu a do trajneho wotstronjenja powodženskich škodow při wodžiznach a nasypach inwestował. Powěsćowa služba za wulku wodu bu modernizowana, spjelnjenje komunalnych nadawkow při škiće před wulkej wodu a wotwobaranju strachow spěchowane. Tute naprawy su so hižo na wjele městnach jako dobre wopokazali. Nimo toho buchu za redukowanje zazyglowanja přestrjenjow, za polěpšenje zdžeržowanja wody w ratarstwje a w lěsach kaž tež za renaturowanje běžitych wodžiznow mnoholičbne předewzaća zahajene. Na dotalne wuslědki natwarjejo je wažne, w přichodnych lětach a lětdžesatkach zhromadnje ze wšěmi wobdželenymi dalše postupy docpěć!

Zašće lěta su pak tež pokazali, zo njemóže so najebeć wuspěchow při přesadženju strategije Sakskeje za škit před wulkej wodu žadyn absolutny škit zaručić. Nazhonjenja z ekstremnych powodženskich podawkow w lětomaj 2010 a 2013 wuča nas, kak trěbne je, nimo zjawneho škitu před wulkej wodu předewšěm cyłotny management za riziko wulkeje wody dale wutwarjeć. To rěka, wosebje swojske dočasne staranje, teritorialne a twarske dočasne staranje zesylnić kaž tež wudžeržowanje našich běžitych wodžiznow z čezišćomaj wodžiznowa ekologija a škit před wulkej wodu optiměrować.

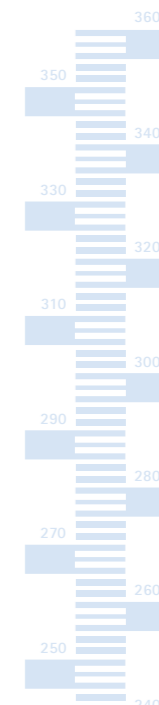

Tute nadawki móžeja so jenož z aktiwnym a konstruktiwnym hromadžesutkowanjom wšitkich wobdželenych rozrisać! Při tym je kóždy trěbny a we winowatosći!

Tuta brošura ma Wam přehlad skičić, kak móže so riziko wulkeje wody posudžować a pomjeńšić dać a što móžeće sami a što móža druzy k tomu přinošować.

Prošu pomhajće ze swojim wšědnym jednanjom, ale tež ze zrozumjenjom a z podpěranjom za trěbnu dočasnu starosć wo wulku wodu a naprawy za škit před powodženjom sobu, tute riziko w Sakskej dale pomjeńšować.

Thomas Schmidt
Saski statny minister
za wobswět a ratarstwo

1. Wulka woda w Swobodnym staće Sakskej

Wulke wody su jako wot wjedra wotwisne přirodne podawki naše přirěčne lučiny stworili. Tam su so w běhu mnohich lětstotkow stajnje husćišo ludžo k zwužitkowanjam tutych zasydlili.

Łobjo pola Diera-Zehren w juniju 2013 resp. Łobjo mjez Mišnom a Riesu za čas wulkeje wody w juniju 2013 (Woblětanje LDS; 06.06.2013)

Swobodny stat Sakska ma něhdže 23.000 km běžitych wodžiznow. Z tutych namakaja so cirka 3.000 km we wudžeržowanskej winowatosći Swobodneho stata (wodžizny 1. rjadu) a cirka 20.000 km we wudžeržowanskej winowatosći městow a gmejnow (wodžizny 2. rjadu). Hač a kajke powodženja w našich rěkach a rěčkach nastanu, postajeja wosebje **wliwowe faktory** kaž **wjedro a kajkosć přitočnišćow** – předewšěm jich wulkosć a forma, ale tež topografija, kwalita pódy a wobstejace wužiwanje přestrjenjow.

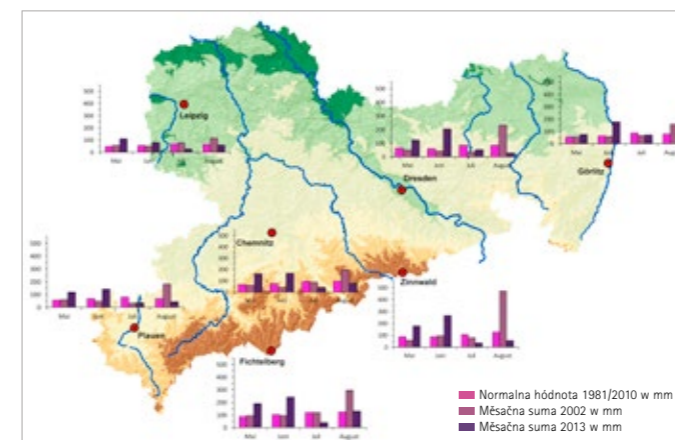
Wjedro a klimowe wuwice

Wjedro w Sakskej je charakterizowane přez měrnje čopće wjedro, powětrowe masy z wjele spadkami wot Sewjerneho atlantika ze zapada a přez suche, po temperaturje ekstremne kontinentalne powětrowe masy z wuchoda, sčasami pak tež přez wliw srjedzomórskich cyklonow z wjele spadkami z juha, kotraž tak mjenowane „wjedrowe situacije Vb“ tworja.

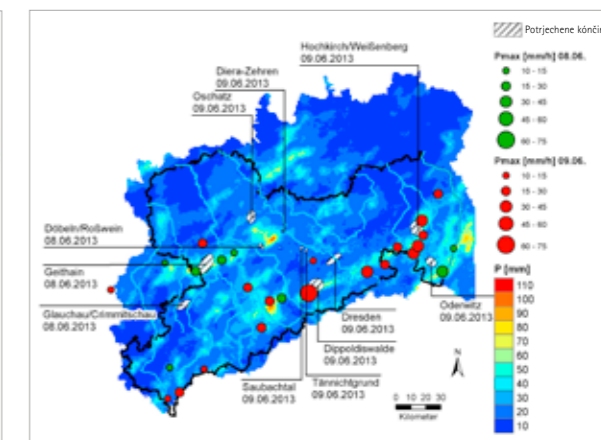
W awgusće 2002 knježeše na přikład tajka Vb-situacija wjedra.

Nimo toho móžeja dlěše a jara zmjerzle wyšiny w zymje k zalódnjenju wodžiznow a pódy a pozdžišo k lodowym powodženjam wjesć. Zymske sněhowe woršty polěkują při spěšnym stupanju temperatury wulkim wodom wot tača, kotraž móžeja so z deščikami hišće přiwótrić.

Za **wliw klimoweje změny** na přichodne wuwice powodženjow eksistuja rozdžělna scenarije. Wšitke wuchadžeja z toho, zo je wočakować kopjenje ekstremnišich wjedrowych zjawow kaž sylne spadki a peridy suchoty. Z tym je skerje přiběranje rozdžělnych powodženjow móžne, kotraž su lokalnje wobmjezowane abo kiž móžeja z powjerchnje „džiwje“ wotběžacej wodu, zawinowanej přez sylne spadki, nastać.

Spadki w Sakskej – dołholětne normalne hódnoty w měsacach meja, juni, julij a awgust w přirunanju k měsacnym sumam w lětomaj 2002 a 2013

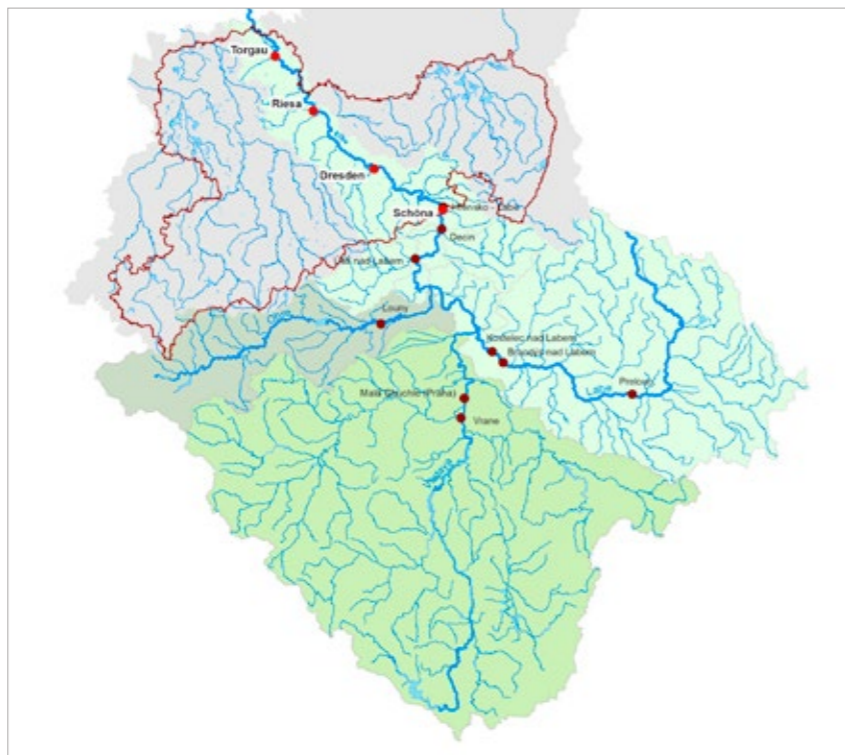
Sylne spadki lěta 2013

Přitočnišča rěkow a rěčkow

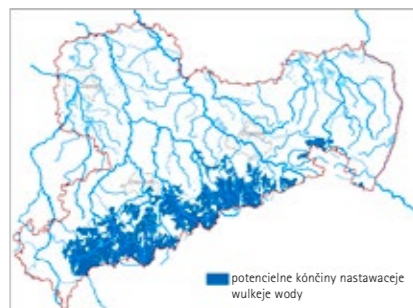
Kelko so wot dešća abo wot sněhoweho taća jako wulka woda w našich rěkach hromadzi, wotwisuje předewšěm wot kóždého jednotliwego **přitočnišća**. Hdyž njemóže póda w přitočnišću hižo žanu wodu zdžeržować, koncentruje so woda wot zemskeho powjercha w rěkach a jara spěšnje wotběži.

Rěki w Sakskej słušeja k 95% k přitočnišću Łobja. Jenož Łužiska Nysa z podžělom 5% wotwódnjuje do přitočnišća Wódry. Rěčne přestrjenje sahaja hač za krajnu hranicu.

Tak leža wot za Saksku relewantneho přitočnišća Łobja hač k Drježdžanam nad 95% w Čěskej republice kaž tež mjenše podžěle w Pólskej a Awstriskej. Wot přitočnišća Łužiskeje Nysy leža 51% w Republice Pólskej a 16% w Čěskej republice.

Džělné přitočnišću Łobja w Čěskej republice a Sakskej

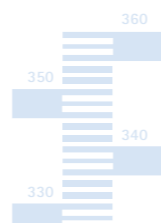
Karta potencielnych kónčin nastawaceje wulkeje wody w Swobodnym staće Sakskej

Rěčina	Wulkosć přitočnišća Cyłkownje	Wulkosć přitočnišća Sakski podžěl
Łobjo	148268 km ²	4249 km ²
Čorný Halštrow	5705 km ²	2263 km ²
Modła	7400 km ²	6247 km ²
Běły Halštrow	5154 km ²	2818 km ²
Sprjewja	9858 km ²	2030 km ²
Łužiska Nysa	4395 km ²	826 km ²

Žórło: „Die Elbe und ihr Einzugsgebiet“ IKSE a zapis wodowego běha (sakski podžěl)

To ma so při pruwowanju móžnych naprawow za pomjenšenje wotběha wulkeje wody w přestrjeni na kóždy pad wobkedžbować.

Potencielne kónčiny nastawaceje wulkeje wody leža předewšěm w hórskich regionach, dokelž ma so tam časćišo ze sylnymi spadkami a wotpowědnje spěšnišimi wotběhami ličić.

Runje tak kaž nastaće wulkeje wody wotwisuje tež móžna **progniza za wulku wodu** sylnje wot kajkosćow přitočnišća: Čim mjenša je kónčina a čim spěšniše su wotběhi přez nasypowe položjenja a snadne wuscěłanje pódy, čim mjenje dołhodobnje a dokładnje je progniza móžna.

Zdžeržowanje wody w přestrjeni je předewšěm wot pódy a jeje kmanosće přijimanja wotwisne. Tale stej zaso w zwisku z wobstatkami a wužiwanjom pódy kaž tež z hižo wobstejacym nasycenjom z wodu. Wjace hač połojca krajneho teritorija Swobodneho stata Sakskej so ratarsce wužiwa (z toho 78% rólnych přestrjenjow), wjace hač štwórcina je lěs a cirka 13% su sydlenske a wobchadne přestrjenje (žórło: kataster ležownosćow). Čim wjetši je stopjeń zazyglowanja a zhusćenja pódy, čim snadniše je móžne zdžeržowanje wody w přestrjeni. Tohodla stej wobeńdženje zazyglowanjow a polěpšenje zdžeržowanja wody na ratarskich a lěsnych přestrjenjach tak wažnej. Wědomostne přepytowanja pokazachu, zo móže optiměrowane zdžeržowanje w přestrjeni pola mjenšich powodzenjow wysokosć we 10-99procentowskim wobłuku pomjenšić, pola wjetšich powodzenjow pak jenož snadne znizenja wysokosćow w 1-9procentowskim wobłuku wusutkować.

Hodzi so zwěsčić, zo njeje přez date nakromne wobstejnoscě za Swobodny stat Saksku objektivnje žadyn priměrjeny škit jeničce z naprawami w přestrjeni realizujomny.

Wuwice wobsydlenja a zwužitkowanje přestrjenjow

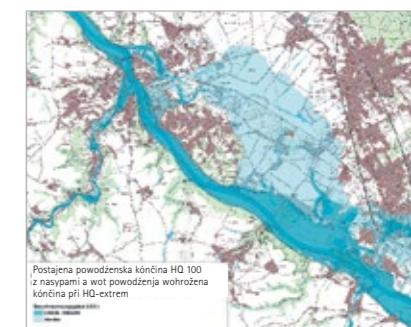
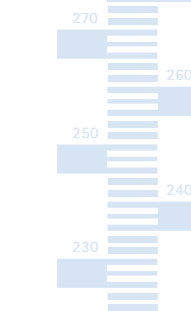
Hdžež strach powodzenja na ludži, wěčne hódnoty a kulturne kubła trjechi, nastanje **riziko wulkeje wody**. Historiske wužiwanja wódneje mocy a zasydlenje městow a wsow při rěkach a rěčkach su hłowne přičiny za rizika wulkeje wody. Přetož rěčne doliny ze swojimi wot powodzenja wohroženymi kónčinami pokazuja na mnohich městnach najwjetšu hustosć wobydlerstwa a najwjetši potencial škodow.

Historisce husto wobsydlene doliny – tule: Tharandt w dole Dźiwjeje Bystricy w awgusće 2002

W Swobodnym staće Sakskej wobsteji cirka 300 postajenych **powodženskich kónčinow**. To je w cyłku 66.000 ha a z tym 3,6% přestrjenje kraja. Tute kónčiny so k 69% přez ratarstwo wužiwaja. Dale su 15% sydlenske a wobchadne přestrjenje a 12% lěsne přestrjenje. Zaprijate su přestrjenje, kotraž so při statistisce jónu w sto lětach wustupowacym podawku wulkeje wody přepławja.

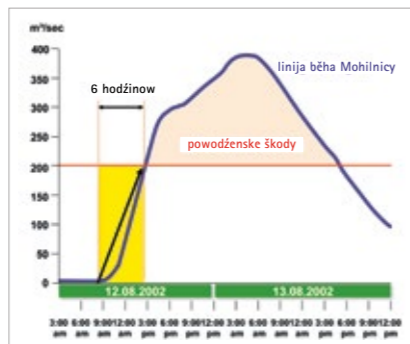
Ale tež w tak mjenowanym wot powodzenja wohroženych kónčinach wobsteji při ekstremnišej wulkej wodze abo při zaprajenju škitnych pripravow přečiwo powodzenjam riziko wulkeje wody.

Příklad za powodžensku kónčinu/wot powodzenja wohroženu kónčinu (Mišno)

„Torhace wody” albo „dwutydzenska wulka woda”?

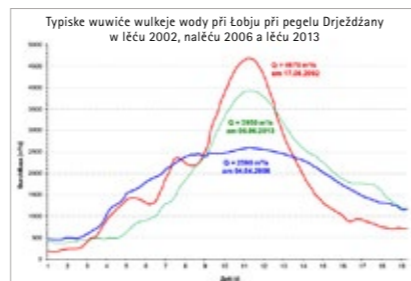
W saskich regionach može so woboje stać. Wosebje rěki a rěčki w hórskich położenjach móžeja jako **torhace wody** w mało hodzinach ekstremje přiběrać a přez torhace prudženja žiwjenski strach a wulke zapuscěnja wuskutkować. Podawki torhacnych wodow dadža so čežko dočasnje připowědźić. Wone móžeja přez njejapke regionalnje wobmjezowane sylne dešće nastać a zmóžnjeja přez spěšne a krótke wotběhi, často we wuskich dolinowych přerězkach, druhdy lědma předwarnowanske časy.

Příklad za wuwicě wulkeje wody Mohlitzcy (Müglitz) kaž při torhacnych wodach

Rěki z wulkimi přitočnišćemi kaž Łobjo móžeja při dlěšich spadkowych dobach tež přez wjele dnjow pomału stupać a spadować a mjeztym dny dołho na najwvyšim stawje, tak mjenowanej wysokosći wulkeje wody, wostać. Porno torhacym wodam da to potrjechenym dlěše přihotowanske časy. Přiwšěm móže – tež přez powodženja zawinowane dołhotrajace powyšene stawy dnowneje wody – k bytostnym přidatnym škodam dóńć. Nimo toho móžeja so při po-

dawkach kaž „dwutydzenskej wulkej wodze” daloko sahace abo wospjetne wysokosće powodženjow nasypy rozmačeć a předrěwy nasypow zawinować.

Příklady za dołhotrajne wulke wody Łobja

Wulke podawki powodženjow w Sakskej

Přez mjenowane wliwowe faktory stachu so w zaštych lětsotkach mnoholičbne čežke powodženja. Chroniki saskich městow rozprawjeja přeco zaso wo woporach wulkeje wody a hrózbnych škodach.

Tež po awgustowskej wulkej wodze 2002 pokaza so, zo zapřiějće „wulka woda lětsotka” po słowje njeplaći. Pódlu mjenšich podawkow 2003, 2005 a 2006 w Sakskej buchu lěta 2010 kónčiny Łužiskeje Nysy a Sprjewje, Wulkeje Rědorje, Kamjenicy a prawobóčnych połobskich přiliwow wot ekstremnych podawkow wulkeje wody potrjechene, a to hač k wysokosći, kajkež wone statistisce widžane jónu w dwěsće do pjeć stow lětach wustupuja. W juniju 2013 běchu znowa wšitke rěčne kónčiny inkluziwnje Łobja w Swobodnym staće Sakskej wot ekstremnych wulkich wodow potrjechene.

Wulka woda w Grimmje 1954

Stare město Grimmje 3. junija 2013 na wjeršku wulkeje wody

Historiske stawy wulkeje wody na bydleniskim domje we wsy Postelwitz (Bad Schandau)

Što su najwažniše konkluzije?

Wulke wody su wot wjedra wotwisne so nawróćace přirodne podawki a njejsu dołhodobnje dočasnje připowědžomne.

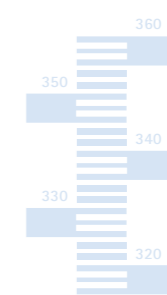
Wulka woda nastawa w přitočnišću a nic hakle w rěče! Čim intensiwniše je wužiwanje přestrjenje, čim špatniše je zdžeržowanje wody w přestrjeni! Plaći: 100% zazyglowanja = 0% zdžeržowanja wody + 100% wotběha!

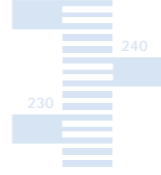
Na optimalne zdžeržowanje wody přiměrene wužiwanje přestrjenje móže drje mjenše powodženja wosłabić, ale na žadyn pad wulkim abo samo ekstremnym wulkim wodam zadžeržować!

Při našich běžitych wodžiznach trjechja na so strach wulkeje wody a historisce rosće městne položnja z wjele wobydlerjemi, infrastrukturu, wěcnymi hódnotami a kul-

turnymi kubłami. Hakle to wjedže k riziku wulkeje wody, kotrež nuzuje nas k jednanju – a kotrež samo hišće stupa, hdyž so přez zatwarjenje wodžiznow strach powodženja zesylnja a přez nowe twarske kónčiny we wot wulkeje wody wohroženych wobłukach nowy potencial škodow nastawa.

Tohodla je trěbny management za riziko wulkeje wody!

2. Što rěka management za riziko wulkeje wody a štó je pódla?

Management za riziko wulkeje wody rěka, rizika při rozdźelnje sylnych powodženskich podawkach znać a zhromadnje jednać. Zaměr je, přez dočasnu starosć wo wulku wodu, škit před wulkej wodu a wotwobaranje strachow po móžnosći zadźěwać nastaću woporow a škodow abo tute znajmjeńša wobmjezować.

Zatwarjenje pěskowych měchow, natwar nasypow, přestrjeń mulchoweho wusywa

Prawniskej zakładaj stej Zakoń za wodowe gospodarjenje Zwjazkoweje republiki Němskeje a Sakski zakon za wodu, w kotrymajž so směrnica 2007/60/EG Europskeho parlamenta a Europskeje rady wot 23. oktobra 2007 wo posudžowanju a wo managemente za rizika wulkeje wody (EG-směrnica managementa za riziko wulkeje wody) w Němskej prawnisce zwoprawdži.

Po awgustowskej wulkej wodze lěta 2002 je Swobodny stat Sakska mjez 2003 a 2005 najprjedy cyłkownje 47 konceptow za škit před wulkej wodu za łobjo a wodžizny 1. rjadu z wobdźělenjom zarjadow a zjawnosće kaž tež přidatnje 30 komunalnych konceptow za škit před wulkej wodu wudźětał, na kotrychž zakładže buchu mnoholičbne naprawy za škit před powodženjom a dočasnu starosć wo wulku wodu přesadźene kaž tež komunalny škit před wulkej wodu a wotwobaranje strachow spěchowany.

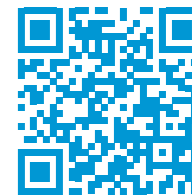
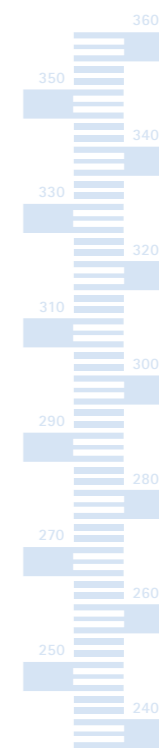
W přnim cyklusy přesadźenja EG-směrnicy managementa za riziko wulkeje wody (2010–2015) běchu w konceptach za škit před wulkej wodu Swobodneho stata Sakskeje namjetowane twarske naprawy zakład za nastajenje sakskeho programa naprawow k planam managementa za riziko wulkeje wody łobja a Wódry (www.lsnq.de/massnahmeprogramm), kotraž so w cyłym rěčnym přitočnišću hač přez krajne a statne hranicy wothłosowachu.

W druhim cyklusy (2016–2021) přewjedže so wotpowědnje w tabeli předstajenemu časowemu planej přepruwowanje a po potrebjje aktualizowanje rizikowych kónčinow, kartow wo strachach a rizikach kaž tež planow rizikoweho managementa. Přesadźenje twarskich a njetwarskich naprawow stawa so běžnje.

Facit: Management za riziko wulkeje wody je nadawk zhromadnosće – kóždy dyrbi sobu skutkować!

Što ma so činić?	Štó dyrbi to činić?
Kročel 1 – rizikowe kónčiny postajić hač do 22. decembra 2018	zamołwity za wudžeržowanje wodžiznow (Swobodny stat/Komuny)
Kročel 2 – karty strachow a rizikow nastajić a wozjewić hač do 22. decembra 2018	zamołwity za wudžeržowanje wodžiznow
Kročel 3 – plan rizikoweho managementa nastajić z naprawami, při tym zajimowane kruhi a zjawnosć zapříjeć, plan wozjewić hač do 22. decembra 2021	- zamołwity za wudžeržowanje wodžiznow - dalši nošerjo zjawnych naležnosćow - zwjazki a towarstwa - priwatne wosoby
Kročel 4 – naprawy přesadzić (tež hižo w běhu kročelow 1 do 3!)	regionalne planowanske zwjazki, nošerjo planowanskej wyšnosće, (komuny), planowarjo, twarjerjo, wobsedźerjo ležownosćow, nošerjo drohotwarskeje winowatosće, wobhospodarjerjo přestrjenjow, kóždy jednotliwy potrejeny, zamołwity za wudžeržowanje wodžiznow, hranicy přesahowace gremije atd.
Kročel 5 – kóžde šěsć lět wuslědky přepruwować a w padže potreby aktualizować	zamołwity za wudžeržowanje wodžiznow (aktualizowanje hlej kročeje 1 do 3)

Dźělowe kročeje k přesadźenju EG-směrnicy managementa za riziko wulkeje wody

Sakski program naprawow k planam managementa za riziko wulkeje wody łobja a Wódry

3. Starajće so dočasa – za Waš swójski škit!

Swójske dočasne staranje je najwažniši twarski kamušk dočasneje starosće wo wulku wodu: Kóždy ma to swoje móžne činić, zo by strachi za sebję a swoje wobsydstwo wotwobarał.

Što móžeja potencielnje wot wulkeje wody potrjeheni činić?

Najwažniša naprawa dočasneho staranja je, so wulkej wodže **wuwinyć, hdžežkuli je to móžno**. Tak je so někotryžkuli wosebje wot wulkeje wody 2002 potrjeheny, často čežkeje wutroby, swojeje ležownosće wzdał a so we wot wulkeje wody zdalenej kónčinje nanowo zasydlił.

Tež z mjenje hłuboko sahacymi napravami je móžno, so wulkej wodže wuwinyć. Na příklad móžeja so wobstějace ležownostne zwužitkowanja přiměrić, z tym zo so garaže a gratowe kólnje z wosebje wohroženeho wobłuka přeměstnja abo wužiwanje pincow a ewtl. tež přizemjow konsekwentnje změni.

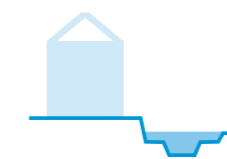
Štóz chce nowo twarić abo sej najprjedy twarsku ležownosć kupić, dyrbjał so před tajkim rozsudom wobšěrnje wo wohroženju přez wulku wodu informować. Za to eksistuja mnohe informaciske a poradžowanske móžnosće (hlej kapitl 6).

Dalše puće skići **dočasne twarske staranje**. Štóz we wot powodženja wohroženej kónčinje nowo twari abo přetwari, dyrbjał to přiměrjene činić. Za to je wjele rozrisanskich přistupow, předewšěm při

- cyłkownym zapołożenju domu (na př. prewencija přečiwo móžnosći horjesplawjenja, dnowna woda)
- planowanju medijowych funkcijow a přiwodow w pincach a přizemjach
- wuběrje twarskich materialijow a nutřkowneho wuhotowanja

Zwužitkowanja ležownosćow při wodžiznje měli přiměrjene być!

Wuwinyenje:
powyšene položenje a/abo škitanje twarjenjow

Přečiwjjenje:
wutykanje a/abo zesyljenje pincow a fundamenta

Popušćenje:
přiměrjene wužiwanje a/abo wuhotowanje wot powodženja wohroženych poschodow

Zawěšćenje:
škit twarjenjow a wobswěta před kontaminaciju ze škódnej mačiznu

Zasady dočasneho twarskeho staranja

Zawěšćenje před wulkej wodu za wokna

Powyšene wašnje twarjenja

Powyšene elektriske přizamknjenje

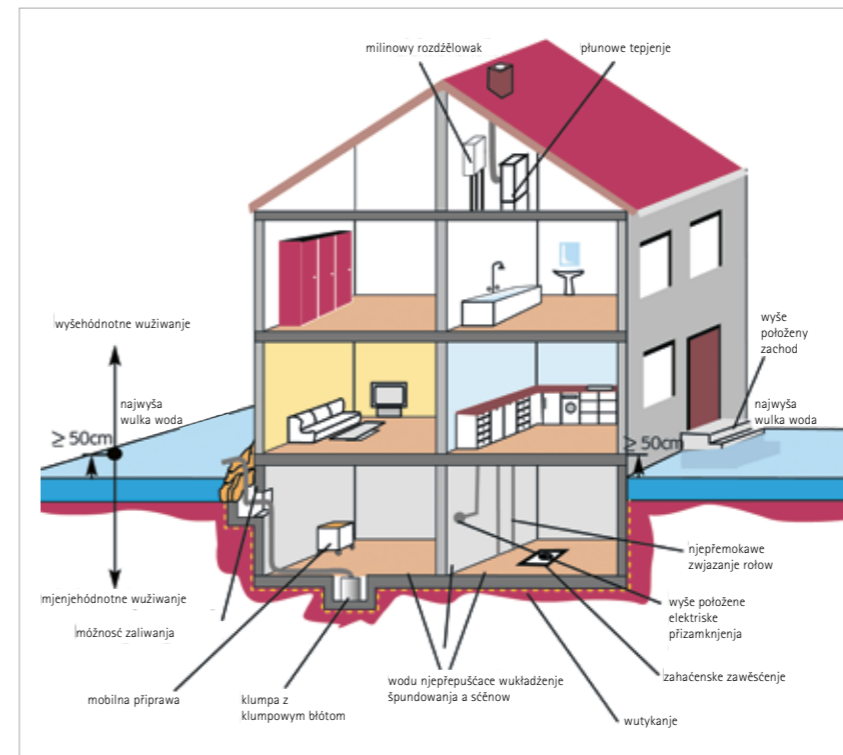
i Dočasne staranje je tež zakonska winowatosć!

§ 5 wotst. 2 Zakonja za wodowe hospodarjenje rěka: „Kóždy wosoba, kotraž móže wot wulkeje wody potrjechena być, je w ramiku jej móžneho a přicpěwajomneho winowata, so hodžace dočasne naprawy za škit před negatiwnymi scěhami wulkeje wody a za pomjeńšenje škodow přewjesć, wosebje wužiwanje ležownosćow móžnym negatiwnym scěham za čłowjeka, wobswět abo wěcne hódnoty přez wulku wodu přiměrić.“

i Při akutnym straše powodženja dyrbi so kóždy potrjecheny scasom sam informować, sam dočasnje starać a škitać – a susodsku pomoc wukonjeć, bjez toho zo by so sam wohrozył!

Při wodžiznje bydlacy njejsu jenož sami wot powodženja móžni potrjecheni, ale woni wowliwuja ze swojimi wužiwanjemi tež móžne wohroženje přez wulku wodu za susodow a zady bydlacych. Woni měli k swojemu škitkej a škitkej třecich předewšěm

- wodžizny na žadyn pad dale njezamjenzować abo nad nimi njetwarić,
- nakromne pasma wodžiznow (5 m znutřka městnosće a 10 m zwonka městnosće wot hornjeje kromy skłoniny) wot wotpławjomnych maćiznow, sadžiznow a zatwarjenow swobodne džeržeć,
- konstruktiwnje ze zamołwitym za wudžeržowanje wodžiznow na rozrisanjach za znješkódnjenje strašnych městnow a za rozpřestrjenje wodžiznow hromadže džělać.

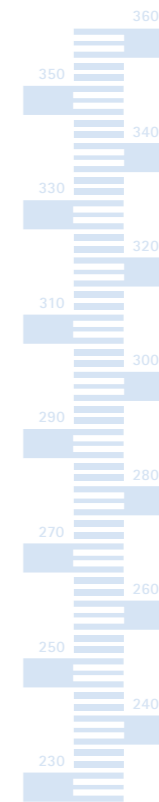
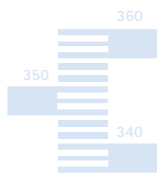
Móžnosće dočasneho twarskeho staranja

Žórło: Fibla za škit před wulkej wodu; Zwjazkowe ministerstwo za wobchad, twarstwo a bydlenja; now. 1999

Kóždy wobsedźer a wužiwar přestrjenje móže k tomu přinošować, riziko wulkeje wody pomjeńšić, z tym zo na swojich přestrjenjach zazyglowanja wobeńdže a zdžeržowanje wody w přestrjeni polěpšuje. Jedna z najwažnišich naprawow pak je, při swójskim wohroženju přez wulku wodu wšě zawěšćenke móžnosće dokładnje pruwować (hlej kap. 6).

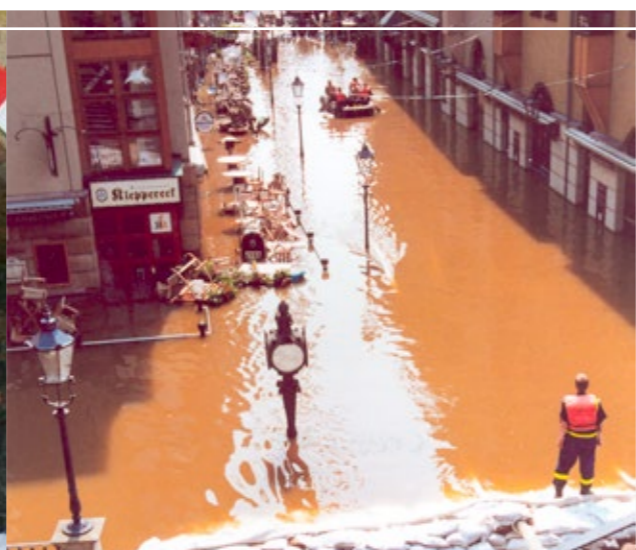

Negatiwny přikład: dospołnje zatwarjena wodžizna

4. Što přinošuja wokrjesy, města a gmejny?

Jedyn jadrowy nadawk městow a gmejnow je wotwobaranje strachow w padže wulkeje wody. Katastrofowy management a dohladnistwo wodžiznow je wěc wokrjesow.

Wotwobaranje strachow při wulkej wodže, wudžeržowanje wodžiznow

Zarjadniski stab

Wobhladowanje wodžiznow

Plan wužiwanja přestrjenjow

Wokrjesy a bjezwokrjesne města (Kamjenica, Drježdžany a Lipsk) maja jako niše zarjadniske instancy wažne nadawki w managementce za riziko wulkeje wody.

W padže katastrofy rozsudži krajny rada/krajna radźičelka/wyši měščanosta/wyša měščanostka w **zarjadniskim stabje** wo trěbnych wotwobaranjskich naprawach a koordinuje ze stabom wotwobaranje strachow we wokrjesu. Wón/Wona wuwoła katastrofowy předalarm, hdyž su při pegelach wulkeje wody směrnicowe hódnoty za alarmowy stopjeň 3 docpěte a hdyž dyrbi so docpěće alarmoweho stopjenja 4 wočakować.

Zwonka powodženskich katastrofow maja wokrjesy a bjezwokrjesne města wažne nadawki dočasneho staranja:

- Wone pruwuja jako niše **zarjady za twarski dohlad**, hač a z kotrymi napožkami je twar we wot powodženja wohroženej kónčinje dowoleny.
- Wone pruwuja jako niše **wodowe zarjady** mjez druhim, kajke naprawy su při wodžiznach trěbne, postajeja kónčiny powodženjow a pruwuja, hač a z kotrymi

napožkami móže so twar w postajenej powodženskej kónčinje wuwzaćnje dowolić.

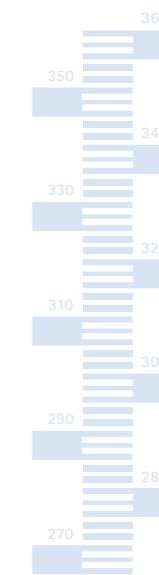
- Wone móžeja, wosebje tež jako **zarjady za krajne noworjadowanje, lěsnistwo a dohladowanje drohow** kaž tež jako **nošerjo drohotwarskeje winowatosće**, bytostny wliw na dočasnej starosći wo wulku wodu wotpowědowace wužiwanje přestrjenje wukonjeć.

Wusahowacu zamołwitosć noša sakske **města a gmejny**.

- Wone rozsudžeja ze swojej planowanskej awtoritu wo městnym wuwicu a wo konkretnym wužiwanju přestrjenjow. Wone móžeja z tym wosebje wot powodženja wohrožene wobłuki wot zatwarjenja a druhich za powodženja łoskoćiwych wužiwanjow swobodne dźeržeć a płoniny za zdźeržowanje wulkeje wody planować.
- Wone **wudžeržuja wodžizny 2. rjadu**, nastajeja plany managementa za riziko wulkeje wody a planuja wotpowědne škitne naprawy přećiwu wulkej wodže.

- Wone organizuja **wotwobaranje strachow**, stajeja wodowe wobory, wuchowaja w padže powodženja ludźi a spytaja škodam zadžěwać. Při tym wusměrjeja so mnohe naprawy po powěsćach wo powodženjach a alarmowych stopjenjach (hlej kap. 6)

i Měščanske a gmejnske zarjadnistwa maja pod nawodom měščanostkow a měščanostow resp. wjesnjanostkow a wjesnjanostow wjele zamołwitych nadawkow dočasnej starosće wo wulku wodu, škita před wulkej wodu a wotwobaranja strachow. Wone móža tute nadawki pak jenož z aktiwnej podpěru a dowěrliwym zhromadnym dźětom wobydlerkow a wobydlerjow spjelnić.

5. Što přinošuje Swobodny stat?

Wutworjenje jednanskich zakładow, nadawki za škit před wulkej wodu při wodžiznach 1. rjadu a při Łobju, podpěranje městow a gmejnow kaž tež hranicy přesahowace zhromadne džěło – to su najwažniše nadawki Swobodneho stata.

Prawniske a fachowe zakłady

Za Swobodny stat Saksku měrodajne prawniske zakłady za dočasnu starosć wo wulku wodu a za škit před powodženjom namakaja so předewšěm w **Zakonju za wodowe hospodarjenje** Zwjazka a w **Sakskim zakonju za wodu**. K tomu słušeja wosebje

- winowatosć k swójskemu dočasnému staranju
- wupokazanje a swobodnodžerženje powodženskich kónčinow
- wupokazanje wot wulkeje wody wohroženych kónčinow
- wupokazanje kónčinow nastawaceho powodženja
- winowatosće a prawa při wudžeržowanju wodžiznow
- winowatosće a prawa při zjawných škitnych připrawach přečiwo wulkej wodže
- winowatosće a prawa při wotwobaranju strachow

47 konceptow za škit před wulkej wodu Swobodneho stata Sakskeje su fachowy zakład za planowanje dočasneje starosće wo wulku wodu, škita před wulkej wodu a wotwobaranja strachow při Łobju a wodžiznach 1. rjadu.

Prawniske a fachowe zakłady so prawidlownje na aktualne žadanja přiměrjeja – prawnisce přez zakonske noweje, zarjadniske předpisy a wukazy, fachowje přez aktualizowanje planowanjow a pohłubšowace přepytowanja.

Zakładne rjadowanja za dočasnú starosć wo wulku wodu:

- w nakromnych pasmach wodžiznow (znutřka městnosće 5 m, zwonka městnosće 10 m): mj. dr. žane připławjenja wot wotběženja hačacych abo wotplawjomnych předmjetow, žane natwarjenje twarskich abo hinašich připrawow, žane stejišću njewotpowědowace drjewa,
- w postajenych powodženskich kónčinach: mj. dr. žane nowe twarske kónčiny, žane nowotwary, kotrež wotběh wulkeje wody, zdžeržowanje wulkeje wody abo škit před

powodženjom bytostnje hača, žane připrawy za wužiwarjow tepjenskeho wolija, žane připławjenja,

- we wot powodženja wohroženych kónčinach resp. rizikowych kónčinach po § 78b Zakonja za wodowe hospodarjenje: wobmjězowanja twarskeho nawodniskeho planowanja, při nowotwarje a twarskoporjadoprawnisce relewantnych změnach, twarskotechniske naprawy za miniměrowanje škodow w padže wulkeje wody.

Připławjenja při wodžiznje

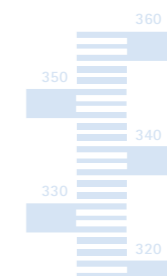
Nowotwar při wodžiznje

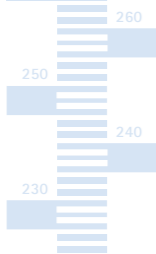

Plan wobtwarjenja

Plantaža hodownych štomow při wodžiznje

Dočasne staranje wo přestrjeń

Na swobodnodźerženje wot powodženja wuhroženych přestrjenjow wot škódného potenciala skutkuje Swobodny stat ze zakonjedawarstwom, z krajnym planowanjom a ze swojskim zarjadniskim jednanjom.

Nimo toho spěchuje so **zdržowanje wody na ratarskich płoninach** z agrarnowobswětowymi naprawami inkluziwnje ze zapožoženjom wěstych ekologisce primarnych přestrjenjow w přesadženju tak mjenowaneho „greeninga“. Příklady za to su:

- plahowanje mjezypłodow a podsywow
- připrawjenje zelenych pasmow, pufrowych pasmow, pustych a kčejatych přestrjenjow na roli
- plahowanje pódže nješkodžaceje rólneje picy/leguminosow
- smuhowy abo direktny wusyw
- ekologiske ratarstwo

Přez spěchowanje do lěta 2014 móžeše so etablěrowanje bjezpluhoweho-konserwěrowaceho wobdžěłanja pódy do ratarskeje praksy docpěć, tak zo so za zdžeržowanje wody polěpsjena metoda wobhospodarjenja mjez tym tež bjez spěchowanja na 62 % sakskeje rólneje přestrjenje nałožuje (k přirunanju:

W Němskej wučini wobjim nałožowanja jenož 43 % rólneje přestrjenje). Z tym nałožuja so na nimale ¾ sakskich rólnych přestrjenjow mjez tym metody, kotraž zdžeržowanje wody w přestrjeni polěpsuja.

K polěpsjenju zdžeržowanja wody podpěruje Swobodny stat Sakska runje tak rozšěrjenje a přetworjenje **lěsnych přestrjenjow** do stabilnych, na družinach a strukturach bohatych, wukonliwych měšanych lěsow. Z tym přiběraše lěsny podžěl wot 26,9% w lěće 1992 na 28,4% w lěće 2017. Zaměr je, 30% přestrjenje kraja zalěsnić. Wot 1994 do 2016 bu w krajnym lěsu cirka 27.500 hektarow lěsa zaměrnje na měšany lěs přetworjene. W priwatnym lěsu a zjednoćenstwowym lěsu je Swobodny stat wot 2009 do 2016 přerěznje lětnje něhdže 200 hektarow znowazalěsňenja a přetworjenja lěsa spěchował. W přichodnych lětach maja so wob lěto znajmjeńša 1.300 hektarow sakskeho statneho lěsa přetworić.

Zarjadnistwo wodoweho hospodarstwa je nimo toho wot lěta 2002 wjac hač 3.000 **naprawow za strukturne polěpsjenje**, mjez nimi mnoholičbne wróćo- a přetwary přerěznych twarjenjow kaž tež rozpřestrjenje wodžiznow a renaturěrowanjow wodžiznowych wotrězkow, přesadžiło.

Renaturěrowanje rěki Göltzsch w Mylau

Přetworjenje lěsa

Mulchowa majsowa přestrjeń

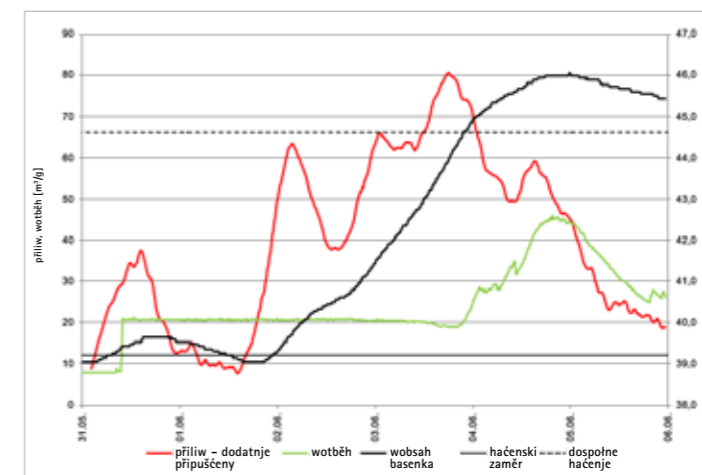
Statny zawod Krajne zarjadnistwo rěčnych zawěrow za škit před wulkej wodu

Při něhdže 3.000 km běžitich wodžiznow 1. rjadu a 300 km hraničnych wodžiznow stara so Krajne zarjadnistwo rěčnych zawěrow Swobodneho stata Sakskeje (LTV) z **wudžeržowanjskimi naprawami** wo porjadny wotběh wody a wo wěstotu wodžiznowych přibrjohow, cyłkownje 690 km dołhich nasypow kaž tež dalšich připrowow za škit před wulkej wodu.

Wot lěta 2002 je Swobodny stat Sakska při wodžiznach 1. a 2. rjadu něhdže 2,6 miliardow eurow do preventiwneho škita před wulkej wodu kaž tež do wotstronjenja škodow inwestował. Při wotstronjenju škodow je zaměr, zničene přibrjózne murje po móžnosći z nasypami narunać a z tym runočasnje wodžiznam wjac ruma a přichodnemu powodženju mjenje přimanskeje přestrjenje skićeć.

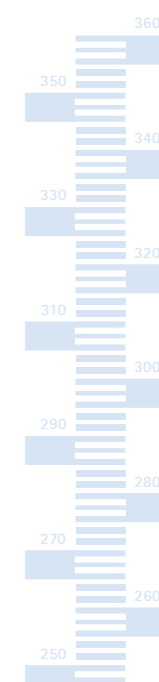
Připrawjenje skloniny město zničeneje murje při rěce Lausur

Příklad: Wobmjezowanje wodoweje wysokosće při rěčneje zawěrje Budyšin při wulkej wodze 2013

Wulki džěl 89 statnych **rěčnych zawěrow, zběranskich basenkow, polderow, jězorow ze zwostatych wuhlowych jamow a spjatnišća wulkeje wody** z wjac hač 1200 mio. m³ spjatneho wolumena služi tohorunja k zdžeržowanju wulkeje wody. Regularne wulku wodu hačace rupy rěčnych zawěrow buchu hižo po wulkej wodze 2002 wot 145 mio. m³ na 162 mio. m³ powjetšene.

Dalokož su powodženja wotwidžeć, so přidatnje po wotwažowanju wšěch žadanjow statne hačenske připrawy preventiwnje kontrolowane wotpušća, zo bychu hišće wjetše mnóstwa wody přiwzać móhli. Při wulkej wodze 2010 buchu tak dalše 30 mio. m³ wody wróćo džeržane a z tym wjerški wulkeje wody bytostnje spomalene a pomjeńšene.

Škitna naprava přečiwo wulkej wodže w Aue

Wot lěta 2002 do 2016 je Krajne zarjadnistwo rěčnych zawěrow z financnymi srědkami z Eufropskeho fonda za regionalne wuwice (EFRE) kaž tež ze srědkami zwjazka a kraja naprawy přež 1,8 mrd. eurow do wotstornjenja škodow a do škitu před wulkej wodu inwestowało, na př. w Aue, Drježdžanach, Eilenburgu, we Wulkich Zdžarach, w Glashütte, Lipsku, Riesy, Cwikawje a Žitawje. Zakłady tworja za to koncepty za škit před wulkej wodu a plany managementa za riziko wulkej wody za łobjo a Wódru. W konceptach za škit před wulkej wodu namjetowane 1.600 naprawow bu k 749 projektam zjimané. W léće 2017 bě za 478 projektow wobdžělanje wotzamknjene, 48 běchu w twarje a 216 w schwalenskim resp. planowanskim procesu. Hač do lěta 2020 maja so dalše nahladne srědky do předewzacow za škit před powodženjom inwestować. Z dotal wotzamknjenymi naprawami móžeja so wjacé hač 500 hektarow sydlenkeje přestřenje, něhdže 50.000 direktnje potrjechenych a wjacé hač

3.000 džělowych městnow hač k podawkam wulkej wody, kajkež wone statistisce jónu w 100 lětach wustupuja, škitać.

Komuny spěchowac a wužadac

Swobodny stat podpěruje intensiwnje komunalny škit před wulkej wodu při wodžiznach 2. rjadu kaž tež wotwobaranje strachow. Wot lěta 2007 sem dósta 50 powodženskoškitnych konceptow resp. planow rizikoweho managementa a nimale 130 powodženskoškitnych naprawow gmejnow spěchowanje z cyłkownym wolumenom wot 41 mio. eurow. W času wot 2007 do 2017 spěchowachu so za wjacé hač 110 gmejnow zakladne wuhotowanja za wodowu woboru. Kupjene buchu předmjety kaž pěskowe měchi, graty k pjelnjenju pěskowych měchow, wobswětlenje, klumpy, škitna drasta a gumijowe čolmy za wjacé hač 2 mio. eurow. Nimo toho přewjeduja so lětnje kubłanja za komunalne wodowe wobory, 2011 přenjotnje tež za pólskich a čěskich člonow wodoweje wobory.

Powěšćowa a alarmowa služba za wulku wodu

Ze sakskej syću za měrjenje spadkow a powodženskich pegelow a Krajnym centrumom za wulku wodu je Swobodny stat Sakska wot 2002 w zhradnym džěle z wjedrowej službu a centralemi za wulku wodu susodnych statow a zwjazkowych krajow wukonliwy system prognozow za wulku wodu a dočasne warnowanja natwarit a zjawnosći spřistupnit. Prawidlowne prognozowe časy za łobjo su hač do 60, za druhe rěki 6 do 24 hodžin.

Při njejapkich ekstremnych spadkowych podawkach předewšěm w mjeńšich a sylnje po wysokosći profilowanych přitočniščach wostanu

pak prognozowe časy wusko wobmjezowane. Wosebjě za tute kónčiny bu zažnowarnowanški system natwarjeny, z kotrehož pomocu so wohroženje přež wulku wodu za hač k 24 hodžinam z pomocu pječdželneje skale wot „małeho wohroženja“ hač k „jara wulkemu wohroženju“ trochuje.

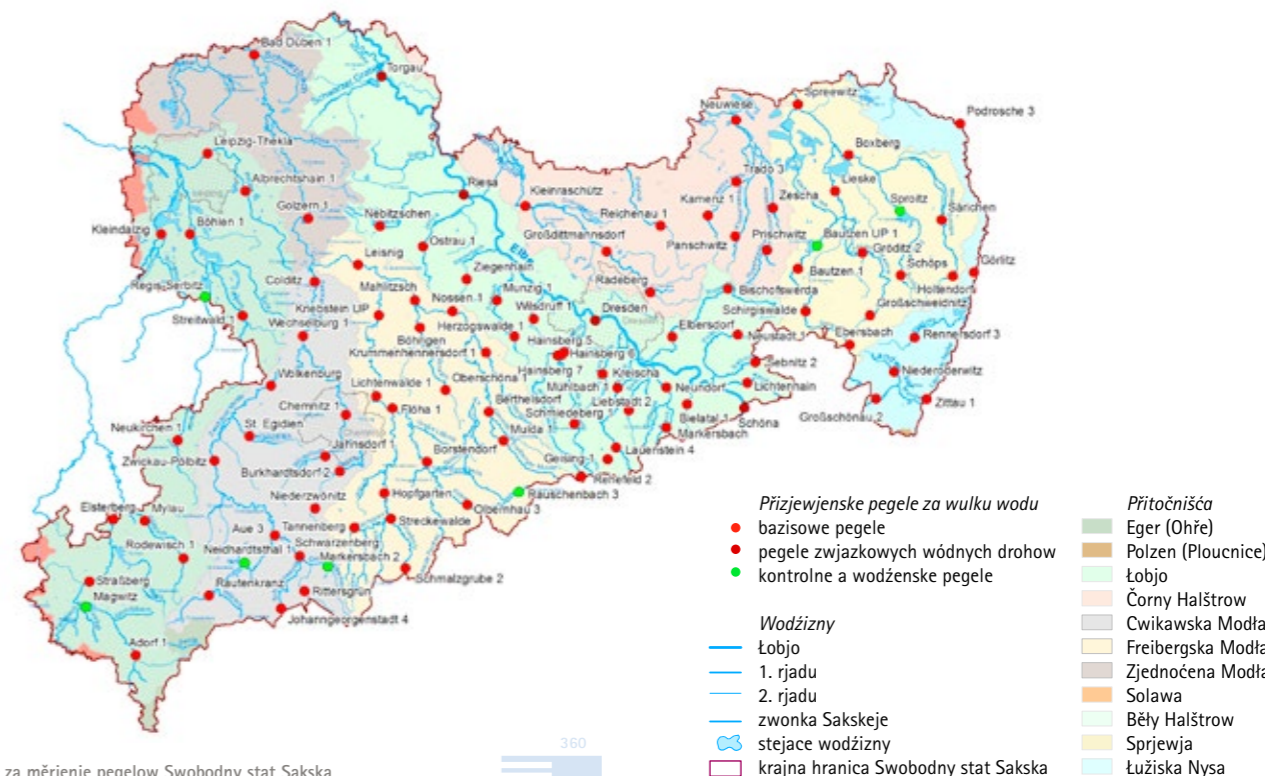
Ličby a fakty k powěšćowej a alarmowej službě za wulku wodu w Swobodnym staće Sakskej:

- 122 měrjenskich městnow spadkow w interneće
- 106 přizjewjenskich pegelow za wulku wodu z alarmowymi stopjenjemi w interneće

■ wobdžěleni na powěšćowej službě za wulku wodu > 1000

Informacije kaž spadkowe daty, pegelowe daty a warnowanja před wulkej wodu kaž tež zažne warnowanje před wulkej wodu móžeja so z interneta wotwołać.

System so běžnje polěpšuje. Jako přikładne njech so mjenuja hišće intensiwniše zhradnne džělo ze susodnymi statami při prognozach za wulku wodu a dočasnym warnowanju, při wotwobaranju strachow a škiče před katastrofami kaž tež instalacija dalšich přizjewjenskich pegelow za wulku wodu a optiměrowane warnowanke wotběhi.

Syć za měrjenje pegelow Swobodny stat Sakska (staw: januar 2018)

6. Hdže a kak so informuju?

... wo aktualnej situaciji wulkeje wody a wo možnosćach dočasneho staranja.

Měrjak spadkow. Pegelowy dom. Krajny centrum za wulku wodu.

Němska wjedrowa služba (DWD – www.dwd.de), dalši poslužbarjo kaž tež aktualne dnjowe medije informuja mj. dr. wo aktualnym wjedrowym wuwicu a warnuja před njewjedrami.

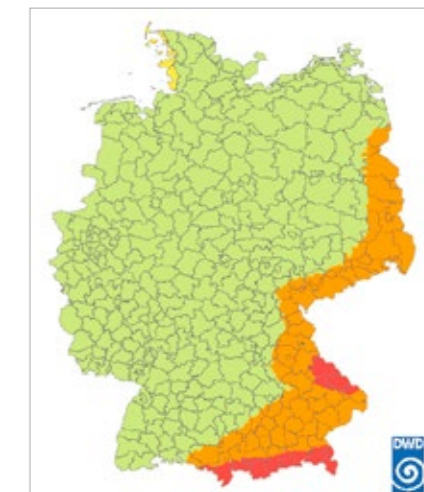
Krajny centrum za wulku wodu Swobodneho stata Sakskeje (LHWZ – www.hochwasserzentrum.sachsen.de) informuje wo:

- aktualnych datach přizjewjenskeho pegela za wulku wodu
- aktualnych spadkowych datach
- aktualnych a wočakujomnych wohroženjach přez wulku wodu
- dalšich informaciskich možnosćach wo wulkej wodže

Strony LHWZ su w mobilnym aparatom wotpowědowacym formaće přistupne.

Mobilny portal LHWZ – www.hochwasserzentrum.sachsen.de

Warnowanska karta DWD – www.dwd.de abo www.wettergefahren.de

Dalše možnosće informowanja

Za mobilne aparaty	MeinePegel – bjezpłatna app hamtskeho portala krajow za wulku wodu	http://www.hochwasserzentralen.info/meinepegel/	Aktualne wodowe stawy wot wjace hač 2.000 pegelow w Němskej přez zdžělenku na mobilny aparat při docpěću konfigurěrjomych pegelowych stawow
	WarnWetterApp – bjezpłatna warnowanska app Němskeje wjedroweje služby	https://www.dwd.de/DE/leistungen/warnwetterapp/warnwetterapp.html	Hamtske wjedrowe a njewjedrowe warnowanja Němskeje wjedroweje služby (DWD) kaž tež warnowanja před přirodnymi strachami (kaž wulka woda) přez zdžělenku na mobilny aparat
Telefonisce	Rěčna připowědź warnowanjow před wulkej wodu	(0351) 79994-100	Aktualne informacije k wohroženjam přez wulku wodu
	Připowědźak měrjenskich hódnostow Syć za měrjenje pegelow Sakska	(0351) 79994-400	Aktualne pegelowe stawy
	Připowědźak měrjenskich hódnostow Pegel Łobja	(*) 19429 z (*) = předwólba městneje syće wopowědneho pegela	Aktualne pegelowe stawy
W rozhłosu	Warnowanja před wulkej wodu w rozhłosu	Regionalne sćelaki	Aktualne informacije k wohroženjam přez wulku wodu
Přez widejotekst	MDR-widejotekst	Widejotekst wot strony 530	Aktualne informacije a pegelowe stawy

Informacije wo ...

... aktualnych naprawach přečiwo stracham

- Při akutnych nuzowych situacijach při-zjewće so prošu pod 112 pola wucho-wanskeje centrale!
- We wjetšich strašnych položenjach zarja-duja města, gmejny a krajnoradne zarja-dy wobydlerske telefony. Tež medije in-formuja potom přiběraju wo aktualnym položanju. Wužiwać při tym tež wot zar-jadow k dispoziciji stajene informacije w tak mjenowanych warnowskich appach (na př. NINA, BIWAPP, „MeinePegel“-app).
- Při wužiwanju wobchadnych pućow informujće so prošu na kóždy pad přez wobchadny rozhtós wo zawěrach a druhich wobmjezowanjach!

Fibla za škit před wulkej wodu

... postajenych powodženskich kónčinach

- Karty wo postajenych powodženskich kónčinach su přistupne:
- w interneće: www.lsnq.de/ueberschwemmungsgebiete
  - na wšěch krajnoradnych zarjadach a w bjezwokrjesnych městach (niši zarjad za wodu)
  - pola měščanskich a gmejnskich zarjadnistwow
  - pola městnych zawodow Statneho zawoda Krajne zarjadnistwo rěčnych zawěrow za škit před wulkej wodu www.lsnq.de/betriebe

... dalších wot wulkeje wody wohroženych kónčinach

- Karty wo wohroženjach přez wulku wodu we wysokim rozpušćenju su přistupne:
- w interneće: www.lsnq.de/hochwassergefahrenkarte
  - pola měščanskich a gmejnskich zarjadnistwow
  - pola městnych zawodow Statneho zawoda Krajne zarjadnistwo rěčnych zawěrow za škit před wulkej wodu www.lsnq.de/betriebe

... možnostach spěchowanja za komunalne škitne naprawy přečiwo wulkej wodže

- www.lsnq.de/GH
- pola wotpowědneho měščanskeho abo gmejnskeho zarjadnistwa

... wulkej wodže přiměřenym twarstwje a saněrowanju

- Jednanske doporučenje za twarsku džěławosć w powodženskich kónčinach (SMUL/SMI 2011) www.lsnq.de/handlungsempfehlungen

- Fibla za škit před wulkej wodu – škit objektow a dočasne twarske staranje <http://www.bmub.bund.de/themen/bauen/bauwesen/gesetzgebung-und-leitfaeden/leitfaeden/hochwasserschutzfibel/>

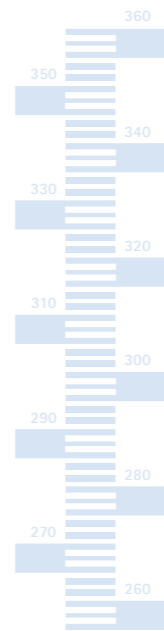
- Pokiwy za swójsku dočasnú starosć wo wulku wodu/Kompetencny centrum za swójsku dočasnú starosć wo wulku wodu Sakska www.lsnq.de/hochwasservorsorge

... možnostach zawěšćenja

Cyřkowny zwjazk Němskeho zawěšćen-skeho hospodarstwa informuje pod www.zuers-public.de wo Systemje coněrowanja (ZÜRS), kotryž pokazuje potencielne wohroženje ležownosćow we wšelakich conach.

Dalše informacije

pod www.wasser.sachsen.de

i Što woznamjenjeja alarmowe schodženki?

■ Alarmowy schodženk 1 (přizjewjenska služba)

Započatk přezměrneho rozrosćenja wodži-znow, wobstajnje wobkedžbowanje me-teorologiskeho položnja a situacije po-wodženja w rěčinje, inkl. jeje wuwicowych tendencow, přepruwowanje funkcioně-rowanja informaciskich a přizjewjenskich pućow a techniskeje zasadženskeje hoto-wosće.

■ Alarmowy schodženk 2 (kontrolna služba)

Powodženje ratarskich abo lěsnistwowych přeštrjenjow, zelenišćow inkluziwnje za-hrodow a jednotliwych twarjenjow abo lochke wobchadne haćenja na drohach a trěbnosć zawěranja pućow, přezměrne rozrosćenje pola wobhaćenych wodžiznow hač k pjaće nasypa, přidatnje k naprawam při alarmowym schodženk 1: alarmowa-nje zamořwitych zasadženskich mocow a zawěšćenje jich zasadženskeje hotowosće, běžna kontrola wodžiznow, škitnych při-prawow přečiwo wulkej wodže, wohrože-nych twarjenjow a končinow přezměrneho rozrosćenja wodžiznow, daleposředkowa-nje informacijow wo zwěšćenych wohro-ženjach a zahajenych wotwobaranskich naprawach, přihotowanje aktiwneho boja přečiwo wulkej wodže, přihotowanje ewa-kuaciskich naprawow.

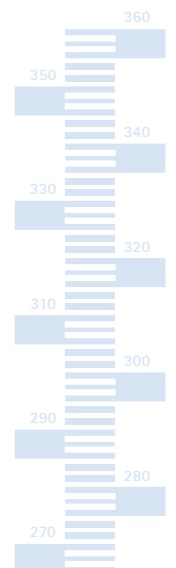
■ Alarmowy schodženk 3 (stražna služba)

Powodženje džělow hromadže zwisowa-ceho wobtwarjenja abo nadměstnych drohow a kolijowych pućow; při dospoł-nych nasypach wodowy staw něhdže na

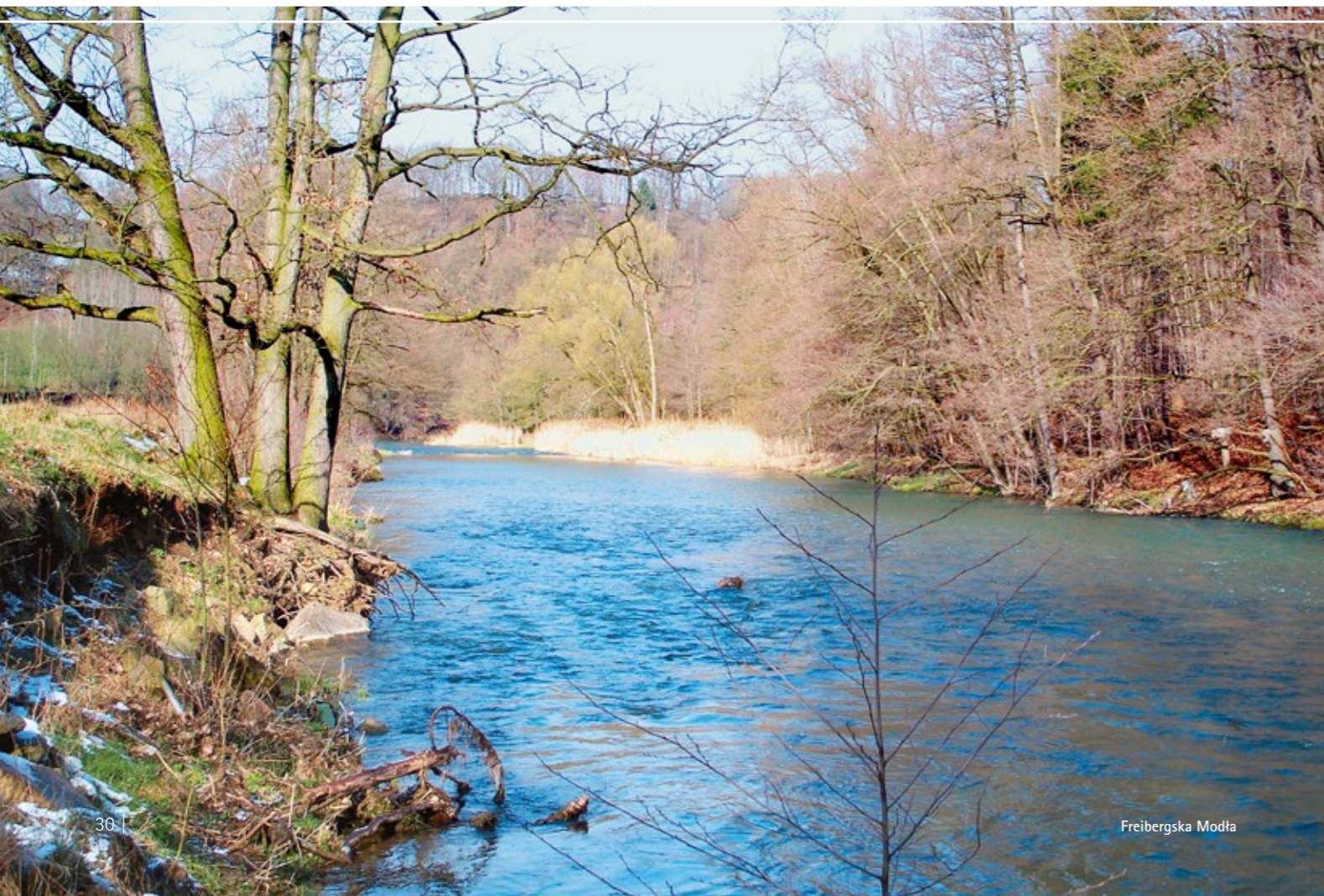
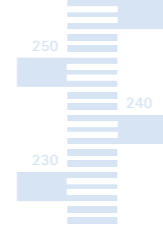
połojcy wysokosće nasypa, zamokanje polderowych přeštrjenjow, přidatnje k naprawam při alarmowym schodženk 1 a 2 prewentiwne wěštotne naprawy při strašnych městnach a wotstronjenje lo-kalnych wohroženjow a škodow, zarjado-wanje zasadženskich stabow na čěžiščach wotwobaranja wulkeje wody a wutworje-nje speciálnych powěšćowych zwiskow, zawěšćenje škitnych materialijow přečiwo wulkej wodže při znatych strašnych měst-nach, zawěšćenje hotowych zasadženskich mocow k aktiwnemu wotwobaranju wul-keje wody kaž tež pominanje a přihoto-wanje dalších mocow rezerwy, zahajenje přeředženja aktiwnych naprawow za bój přečiwo wulkej wodže – Při alarmowym schodženk 3 ze stupacej tendencu wu-woła zamořwity krajny rada/wyši měšča-nosta katastrofowy předalarm.

■ Alarmowy schodženk 4 (wotwobaranje wulkeje wody)

Powodženje wjetšich wobtwarjenych kónči-now z jara wysokimi škodami, njeposřednje wohroženje za ludži a wuznamne wěcne hódnoty; wodowy staw při dospołnych na-sypach we wot wody swobodnym wobłuku z njeposřednim strachom přeplawjenja abo njeposředni strach předrěwow dospołnych nasypow, přidatnje k naprawam při alar-mowych schodženkach 1 do 3 aktiwne za-kročenje přečiwo wobstajacym stracham za žiwjenje, za strowotu, zastaranje ze za žiwjenje trěbnymi tworami a wukonami a za wuznamne wěcne hódnoty.

7. Wujasnjenje zapříjećow

■ Ekstremna wulka woda

Wulka woda rědkeje prawdžepodobnosće z ekstremnje wysokimi přeliwami.

■ Wotwobaranje strachow

Přihotowanje a přewjedženje naprawow k woberdženju strachow za ludži abo wěcy a za redukowanje wohroženja zamołwite: města a gmejny.

■ Wodžizny 1. rjadu

Sakske běžite wodžizny (wotrězki) zwjetša z wjetšimi přeběhami, kotrež su w přiwešku Sakskeho zakonja za wodu naličene a kotrehož zamołwity za wudžeržowanje je Swobodny stat Sakska/ Statny zawod Krajne zarjadnistwo rěčnych zawěrow.

■ Wodžizny 2. rjadu

Sakske běžite wodžizny (wotrězki), kotrychž zamołwite za wudžeržowanje su města a gmejny.

■ Wulka woda

Časowje wobmjezowane přepławjenja normalnje njepräpławjenych přestrjenjow.

■ Kónčiny nastawaceje wulkeje wody (HWEG)

W Swobodnym staće zawjedžena kategorija kónčiny, kotraž kónčiny z mnohimi spadkami a spěšnymi wotliwami pomjenjuje, kotrež bytostnje k nastawanju wulkih wodow přinošuja. W postajenych HWEG je na př. bjez narunajomne za zyglowanje přestrjenjow nad 1000 m² zakazane a naprawy za polěpšenje zdžeržowanja wody móžeja so hač k 90 % statnje spěchować.

■ Strach wulkeje wody

Proces, pola kotrehož móže ze stupanjom wodžizny přez normalny staw časowje wobmjezowane přepławjenje normalnje njepräpławjenych přestrjenjow škody načinjać.

■ Riziko wulkeje wody

Kombinacija prawdžepodobnosće nastaća powodženskeho podawka z móžnymi njewužitnymi sčěhami (škody) za wosoby, wěcne hódnoty, infrastrukturu a kulturne kubla (potencial škodow).

■ Wysokosć wulkeje wody

Maksimum přeběha wulkeje wody.

■ Dočasna starosć wo wulku wodu

Zasadženje preventiwnych naprawow, zo bychu so njewužitne sčěhi wulkeje wody wobmjezowali resp. znjemóžnili.

■ Powodženske kónčiny, postajene

W Swobodnym staće Sakskej kónčiny, kotrež so při podawkach wulkeje wody, kajkež móža so statistisce widžane jónu w sto lětach stać, powodžeja, kiž su přez prawnikski wukaz abo zakon postajene a zakonskim wužiwanjskim restrikcijam podleža, na př. zakazam wobtwarjenja a wotkładowanja.

■ Wot powodženja wohrožene kónčiny

Kónčiny, kotrež móžeja so při ekstremnje wulkej wodže abo při zaprajenju škitnych připrawow přećiwo wulkej wodže powodzić.

■ Potenzial škodow

W kónčinje přitomne wosoby, wěcne hódnoty, infrastruktura a kulturne kubla, kotrež móžeja při straše wulkeje wody škody počerpjeć.

■ Škitny zaměr

Postajenje, hač ke kajkemu rozměrej ma so w padže podawka wulkeje wody wo škitne naprawy přećiwo wulkej wodže prócować, zo by w tutym wobjimje bjez škodow wostało.

Wudawaćel:

Sakske statne ministerstwo za wobswět a ratarstwo (SMUL)

Póstowy kašćik 10 05 10, 01076 Dresden

Wobydlerski telefon: +49 351 564-20500

Telefaks: +49 351 564-20065

E-mail: info@smul.sachsen.de

www.smul.sachsen.de

Tutón spis so sobufinancuje z dawkowych srědkow na zakładze wot zapóslancow Sakskeho krajneho sejma wobzamknjeneho etata.

Serbski přełožk: Dorothea Scholze/Šoćtina

Redakcija: www.fotolia.de: Nachtfalte (Titel, 32), bluedesign (Titel, 32), Irina Fischer (21); SMUL/Foto-Atelier-Klemm (4); LDS (6); LfULG (7-10, 22, 23, 25-27); Kreismuseum Grimma (11); S. Richter, 2018 (11); SMUL (11, 12, 15, 16, 30); DWA LV Sachsen-Thüringen e. V. (12); Landestalsperrverwaltung/Peter Schubert (12); LRA Bautzen, 14.06.2013 (14); Landestalsperrverwaltung (16, 17, 20, 21, 22, 23, 24); Hentschke Bau GmbH (16); BMU (17, 28); P. Kammel (18); U. Tauber (18); DWA LV Sachsen-Thüringen e. V. (18); SMI (19); A. Stowasser (19); Stadtverwaltung Radebeul (19); Heimrich & Hannot GmbH (21); SBS/Th. Rother (22); BfUL (26); www.istockphoto.com: onepony (21)

Wuhotowanje a stajenje:

Heimrich & Hannot GmbH | genese Werbeagentur GmbH

Čiść:

Druckerei Vettters GmbH & Co. KG

Redakciski kónc:

22.05.2018

Nakład:

1.000 eksemplarow

Papjera:

Čiśćane na 100% recyclowanej papjerje

Skazanje:

Tutón spis móžeće sej darmotnje skazać pola:

Zentraler Broschürenversand

der Sächsischen Staatsregierung

Hammerweg 30, 01127 Dresden

Telefon: +49 351 2103671

Telefaks: +49 351 2103681

E-mail: publikationen@sachsen.de

www.publikationen.sachsen.de

Pokiw za rozšěrjenje:

Tutón informaciski spis wudawa Sakske statne knježerstwo we wobłuku swojeje wustawoweje winowatosće informowanja ludnosće. Ani strony ani jich kandidaća abo pomocnicy njesmědža jón w času wot šěsć měsacow do wólbow ze zaměrom wólbneho wabjenja wužiwać. To plaći za wšitke wólbny.

Jako znjewužiwanje wosebje plaći, hdyž so spis na wólbnych zarjadowanjach a při informaciskich stejnišćach stronow rozdawa abo hdyž so jemu stronskopolitiske informacije abo wabjenske srědki připožoža, nacišća abo nalěpja. Zakazane je z dobom daledawanje spisa třećim za wólbne wabjenje. Tež bjez časoweho zwiska k wočakowanym wólbam njesmě so předležacy čišć na tajke wašnje wužiwać, zo móhło so to jako angažement wudawaćela na dobro jednotlivych politiskich skupin zrozumjeć.

Tute wobmjezowanja plaća njewotwisnje wot puča rozšěrjenja, potajkim njewotwisnje wot toho, na kajke wašnje a w kotrym mnóstwje je tutón informaciski spis k adresatej dóšoť. Strony pak smědža jón za informowanje swych čtonow wužiwać.